

БЕКІТЕМІН
ҚР ИИДМ ИДК «Жезқазғансирекмет»
ШЖҚ РМҚ директоры
Н. Абылканов
«05» « 06 » 2023 ж.

ҚР ИИДМ ИДК «ЖЕЗҚАЗҒАНСИРЕКМЕТ»
ШЖҚ РМҚ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ
СТАНДАРТ

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабына сәйкес әзірленді және "Жезқазғансирекмет" республикалық мемлекеттік кәсіпорны (бұдан әрі-Кәсіпорын) қызметінің барлық салаларында тыйым салу, шектеулер мен рұқсаттар жүйесін білдіреді.

2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың мақсаты сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу, құқықтық сауаттылықты және кәсіпорын қызметіндегі сыбайлас жемқорлық көріністеріне нөлдік төзімділікті арттыру болып табылады.

3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың міндеттері:

1) функционалдық міндеттерді жүзеге асыру кезінде Кәсіпорын қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрақты мінез-құлқын және жауапкершілігін қалыптастыру;

2) сыбайлас жемқорлық көріністерін уақтылы анықтау және олардың жағымсыз салдарын болдырмау;

3) Кәсіпорын қызметінің тиімділігін арттыру.

4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты қолдану және орындау:

1) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт Жеке және заңды тұлғалардың функцияларын жүзеге асыру және құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру кезінде Кәсіпорын қызметінде қолданылады.

2) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт Кәсіпорын қызметкерлерінің орындауы үшін міндетті.

5. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты қолдану және орындау үшін Кәсіпорынның әрбір қызметкері дербес жауапты болады.

6. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты өзгерту "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы"Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабының 2-тармағына сәйкес жүргізіледі.

7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт кәсіпорын қызметкерлерінің белгіленген ережелерді мүлтіксіз сақтауға және қызмет саласына байланысты сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға бағытталған іс-әрекеттері мен шешімдерін айқындайды. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт кәсіпорын қызметкерлерінің белгіленген ережелерді мүлтіксіз сақтауға және қызмет саласына байланысты сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға бағытталған іс-әрекеттері мен шешімдерін айқындайды.

8. Кәсіпорын қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың сақталуын бақылауды жоғары және орта буын басшылары жүзеге асырады.

9. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеуші: сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметі.

2. Металлургия кешені саласында жұмыс істейтін адамдардың мінез-құлық (іс-қимыл) қағидалары

Тыйымдар, шектеулер және рұқсаттар:

1. Саладағы жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыру кезінде:

- 1) өзінің қызметтік өкілеттіктерін жүзеге асыру кезінде өз міндеттерін орындауға байланысты ешқандай материалдық игіліктерді, көрсетілетін қызметтерді және өзге де артықшылықтарды қабылдамауға;
  - 2) мүдделер қақтығысына жол бермеу, олар туындаған кезде ҚР заңнамасына сәйкес оларды жою жөнінде шаралар қабылдау;
  - 3) өзіне немесе үшінші тұлғаларға пайда табу мақсатында қызметтерді жүзеге асыру кезінде қызметтік жағдайын пайдаланбау;
  - 4) жеке сипаттағы мәселелерді шешу кезінде Мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, кәсіпорын қызметкерлерінің және өзге де тұлғалардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайын пайдаланбау.
2. Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер саласының ерекшелігіне байланысты туындайтын өзге де өзара қарым-қатынастар кезінде:
- 1) Қазақстан Республикасының заңдарында тәртіптік, әкімшілік не қылмыстық жауаптылық көзделген теріс қылықтар мен өзге де құқық бұзушылықтар жасауға жол бермеу;
  - 2) мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтарды алу немесе алу мақсатында ресми таратылуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдаланбау;
  - 3) өзінің лауазымдық міндеттерін орындау кезінде іскерлік этикет пен ресми мінез құлық ережелерін сақтау керек.

3. Өз құзыреті шегінде басқарушылық және өзге де шешімдерді дайындау және қабылдау кезінде

1. Тікелей басшыға мүдделер қақтығысының туындауы, қызметтік міндеттерін орындау кезінде жеке мүдделілік, сыбайлас жемқорлық мінез-құлқына көндіру және сыйлықтар алу туралы баяндау.
2. Лауазымдық міндеттерін орындау кезінде жеке және жеке мүдделерді басшылыққа алмау.
3. Әріптестер мен басшыларға өзара қарым-қатынастардың белгіленген тәртібін бұзатын, олардың бейтарап қызметтік шешім қабылдауына ықпал етуі мүмкін заңсыз өтініштермен жүгінуден бас тарту.
4. Басқа адамдарды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға көндірмеу және көтермелемеу.
5. Әріптестерге, басшыларға және өзге де лауазымды адамдарға сыйлықтар бермеуге және лауазымдық өкілеттіктерін пайдалана отырып, мүліктік пайда, игілік не артықшылық алу үшін қызметтік емес қызметтер көрсетпеуге.
6. Лауазымдық өкілеттіктерін орындауға байланысты сыйлықтарды қабылдамау.
7. Мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтарды алу немесе алу мақсатында таратылуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдаланбау.
8. Егер ол жақын туыстық қатынастағы адамдардың (ата-аналары, жұбайлары, бауырлары, әпкелері, балалары) тікелей бағыныстылығымен немесе бақылауында болуымен байланысты болса, лауазымға тағайындалудан бас тарту.
9. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенділік таныту.

10. Сыбайлас жемқорлықтың белгілі болған фактілері туралы, сондай-ақ материалдарды немесе әуре-сарсандарды жеделдетіп қарағаны үшін қандай да бір пайда алуға итермелеу туралы басшылыққа дереу баяндау.
11. Орындау үшін алынған өкімнің заңдылығына күмәнданғаны туралы тікелей басшыға дереу жазбаша нысанда хабарлау.
12. Егер тікелей басшының өзі мүдделер қақтығысына қатысса, жоғары тұрған басшылыққа жүгініңіз.
13. Әріптестерден жоғары құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті сақтауды қолдау және талап ету.
14. Мүдделер қақтығысының, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың туындау себептері мен жағдайларын және олардың салдарын жою жөнінде тұрақты негізде шаралар қабылдау.
15. Табыс алуға байланысты кәсіпкерлік және өзге де қызметті жүзеге асыруда біреуге жәрдем көрсетуден бас тарту.
16. Үшінші тұлғалардың мүдделерін білдіруден немесе лоббизм жасаудан, сол сияқты олардың атынан іс-әрекеттер жасаудан бас тарту.

4. Тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сатып алуға байланысты Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде кәсіпорынның лауазымды тұлғаларына:

1. Мемлекеттік сатып алу үшін пайдаланылатын ақшалай қаражатты оңтайлы және тиімді жұмсау.
2. Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру.
3. Әлеуетті жеткізушілер арасында адал бәсекелестікті қамтамасыз ету.
4. Мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен ашықтығын қамтамасыз ету.
5. Сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу.
6. Осы әлеуетті өнім берушінің бірінші басшыларының және (немесе) осы әлеуетті өнім берушінің уәкілетті өкілінің өнім берушіні таңдау туралы шешім қабылдауға құқығы бар не өткізілетін Мемлекеттік сатып алуда Тапсырыс берушінің немесе Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының өкілдері болып табылатын жақын туыстарының, жұбайының (зайыбының) немесе жекжаттарының өткізілетін Мемлекеттік сатып алуға қатысуына жол бермеу.
7. Атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген әлеуетті өнім беруші және (немесе) ол тартатын қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) ретінде қатысуға жол бермеу.

5. Кәсіпорын қызметкерлерін таңдау және орналастыру кезінде ұсынылады:

1. Кәсіпорын қызметкерлерін жоғары лауазымға тағайындау кезінде меритократия қағидатын басшылыққа алыңыз.
2. Кадр қызметі саласындағы қолданыстағы заңнаманың талаптарын сақтау.
3. Кәсіпорынға жұмысқа қабылдау кезінде кәсіпорын қызметкерлеріне қойылатын негізгі міндеттерді, тыйымдар мен шектеулерді түсіндіру.
4. Кәсіпорын қызметкерлерінің дербес деректері туралы мәліметтерді негізсіз беруге жол бермеу.

5. Кәсіпорын қызметкерлеріне қатысты қызметтік тергеп тексеруді объективті және жан-жақты жүргізу.

6. Жеке сипаттағы қандай да бір қызметтер көрсету туралы өтінішпен лауазымдарға тағайындалатын кәсіпорынның лауазымды тұлғаларын талап етпеу және оларға жүгінбеу.

6. Тіршілік саласының ерекшелігіне байланысты өзге де қоғамдық маңызы бар қатынастарда

1. Кадрларды туыстық, жерлестік және жеке адалдық белгілері бойынша іріктеу және орналастыру жағдайларына жол бермеу, меритократия қағидаттарының сақталуын қамтамасыз ету.

2. Бағынысты лауазымды тұлғалардың міндеттері мен қызметтік өкілеттіктерінің көлемін нақты және нақты айқындау.

3. Бағыныстағы лауазымды адамдар арасында еңбек жүктемесінің біркелкі бөлінбеуіне жол бермеу.

4. Олардың қызметінің нәтижелерін бағалау, сондай-ақ көтермелеу және жазалау шараларын қолдану кезінде әділдік пен объективтілік таныту.

5. Нақты орындалмайтын немесе олардың лауазымдық міндеттерінен тыс, сондай-ақ заңнамаға қайшы келетін өкімдер бермеу.

6. Қызметтен тыс сипаттағы мәселелерді шешу кезінде қарамағындағылардың қызметіне ықпал ету үшін қызметтік жағдайды пайдаланбау;

7. Қарамағындағыларды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға мәжбүрлемеу.

8. Бағынышты және басқа да лауазымды адамдар тарапынан сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларын бұзу фактілеріне жол бермеуге және жолын кесуге.

9. Әріптестердің өздерінің лауазымдық міндеттерін орындау барысында туындаған мүдделер қақтығысын реттеу бойынша толық шараларды уақтылы қабылдау.

10. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша кешенді шаралар қабылдау.

11. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды, оның ішінде қарамағындағылармен бірге жою.

12. Ақшалай немесе өзге де мүліктік сипаттағы құмар ойындарға жоғары тұрған не төмен тұрған, не онымен қызметте немесе жұмыста өзге де тәуелді лауазымды адаммен қатыспауға.

13. Қызметтік емес немесе жеке тапсырмаларды орындау үшін қарамағындағыларды тартуға жол бермеу.

7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру

1. Сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік ахуалын қалыптастыру-бұл лауазымды адамдардың қоғамда жалпыға бірдей танылған құндылықтар жүйесінің призмасы арқылы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл қажеттілігіне деген сенімін нығайту жөніндегі қызмет:

1) патриотизм сезімін дамыту;

2) жақын адамдарға деген сүйіспеншілік;

3) адамдардың аға буынына құрметпен қарау;

- 4) Қазақстан Республикасының аумағында тұратын халықтардың ұлттық дәстүрлеріне құрметпен қарау;
  - 5) өз елінің тарихын білу.
2. Кәсіпорынның қызметі жалпы білім беру, ақпараттық және ұйымдастырушылық сипаттағы шаралар кешені арқылы жүзеге асырылады, оларға мыналар жатады:
- 1) кәсіптік оқу, онда елдегі және әлемдегі оқиғалар туралы ақпарат берілуі мүмкін;
  - 2) пара алу кезінде лауазымды тұлғаларды ұстаудың эпизодтары бар бейнематериалдарды (бейнефильмдерді) ұжымдық қарау және талқылау;
  - 3) кейіннен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі шараларды әзірлей отырып, басқа мемлекеттік органдар мен қоғамдық бірлестіктердің, оның ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің өкілдерімен кездесулер ұйымдастыру;
  - 4) қажет болған жағдайда, қылмыстық құқық бұзушылықтар жасау салдарын көрнекі көрсету мақсатында сотталғандарды/сотталғандарды ұстау орындарына баруды ұйымдастыру;
  - 5) балаларға арналған интернат-үйлерге бару;
  - 6) соғыс және еңбек ардагерлеріне қамқорлық;
  - 7) спорттық және басқа да бос уақытты өткізу.
3. Лауазымды тұлғаларға сыбайлас жемқорлық көріністерінің кез келген теріс қылықтарына, тіпті ең елеусіздеріне төзбеушілікті ояту. Бұл ретте, негізгі екпін жазаның бұлтартпастығына, оқиғаға төтенше жағдай деңгейін беруге, ұжымдық талқылаумен және алдағы уақытқа жол бермеу бойынша алдын алу шараларын әзірлеумен жасалуы тиіс.

Кәсіпорын басшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мен алдын алуға бағытталған жұмысты ұйымдастыру бойынша дербес жауапкершілігі

1. "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңының 22-бабына сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды өз құзыреті шегінде барлық мемлекеттік органдар, ұйымдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері мен лауазымды адамдар жүргізуге міндетті.
2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мен алдын алуға бағытталған шаралардың тиімділігі көбінесе кәсіпорын басшысының іс-қимылдардың жүйелілігімен, жүйелілігімен және үздіксіздігімен сипатталатын принципті ұстанымына байланысты.